

Dorota Karwacka

BEZPIECZEŃSTWO SPOŁECZNE STUDENTÓW PSW W BIAŁEJ PODLASKIEJ W KONTEKŚCIE REALIZACJI ZAJĘĆ DODATKOWYCH

Pojęcie bezpieczeństwa, jak wynika z literatury przedmiotu, ma szeroki zakres znaczeniowy i jest pojęciem wielowymiarowym (od bezpieczeństwa narodowego poprzez bezpieczeństwo w ruchu drogowym oraz bezpieczeństwo i higienę pracy). Według Masłowa poczucie bezpieczeństwa znajduje się na samym dole hierarchii potrzeb człowieka i traktowane jest jako priorytetowe do zaspokojenia potrzeb wyższego rzędu (np. samorealizacji). Z tego założenia wynika definicja R. Zięby, który stwierdza, że „w znaczeniu ogólnospołecznym bezpieczeństwo obejmuje zabezpieczenie potrzeb: istnienia, przetrwania, pewności, stabilności, tożsamości (identyczności), niezależności, ochrony poziomu i jakości życia. Bezpieczeństwo, będąc naczelną potrzebą człowieka i grup społecznych, jest zarazem podstawową potrzebą państw i systemów międzynarodowych: jego brak wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia”²⁶⁵. Z powyższego stwierdzenia wynika także, że człowiek, społeczeństwo i jego potrzeby powinny być nadrzędnym celem działania i funkcjonowania państwa. Zapewnienie tych potrzeb w sposób właściwy przyczynia się do poczucia bezpieczeństwa ludności, a co za tym idzie sprzyja budowie stabilności państwa i właściwego jego funkcjonowania. Zatem można przyjąć, że bezpieczeństwo w wymiarze jednostkowym²⁶⁶, odnoszącym się do pojedynczego obywatela, ma wpływ na bezpieczeństwo narodowe²⁶⁷.

Na bezpieczeństwo Polski mają wpływ różnego rodzaju czynniki zewnętrzne wynikające z sytuacji na świecie, w Europie, regionie etc. (obecnie ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na Ukrainie). W przypadkach takich zagrożeń, nie tylko bezpośrednich, ale i potencjalnych dla bezpieczeństwa kraju, istotne są m.in. działania dyplomatyczne i militarne gwarantujące bezpieczeństwo na arenie międzynarodowej. Równie jednak ważne i równie groźne, jak ewentualne działania zbrojne, mogą być niektóre zagrożenia niemilitarne i procesy zachodzące wewnątrz struktur państwowych. Do takich można np. zaliczyć sprawność organizacyjną

²⁶⁵ R. Zięba, *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, Sprawy Międzynarodowe, nr 10 z 1989 r., s.50.

²⁶⁶ W. Kitler, *Obrona cywilna (niemilitarna) w Polsce*, MON, Warszawa 2002, s. 15.

²⁶⁷ B. Balcerowicz, *Bezpieczeństwo polityczne Rzeczypospolitej Polskiej*, ZUMS BN, WSO, AON, Warszawa 2004,

państwa i jego podmiotów, wydolność systemu prawnego, stabilność gospodarki, zapewnienie rynków zbytu, tworzenie miejsc pracy, zabezpieczenie socjalne etc. Budowa poczucia bezpieczeństwa spoczywa zatem na systemie państwowym, na jego administracji we wszystkich szczeblach i obszarach. Monitorowanie sytuacji, ocena i wnikliwa analiza zagrożeń, wdrażanie ewentualnych działań zapobiegawczych, to istotne elementy, które wpływają na stan bezpieczeństwa państwa.

Bezpieczeństwo narodowe stanowi jeden z zasadniczych kierunków działalności państwa związanej, zarówno z rozwojem w czasie pokoju²⁶⁸, jak i funkcjonowaniem w czasie wojny. Stanowi ono o zdolności państwa do prowadzenia skutecznego przeciwdziałania oraz eliminacji zagrożeń dotyczących obywatela i całego państwa. Dziedzina bezpieczeństwa ma charakter kompleksowy i stanowi przedmiot zainteresowania całego aparatu władzy państwowej, administracji publicznej i gospodarki narodowej²⁶⁹, co dostrzega także J. Bieniek²⁷⁰ pisząc o systemie bezpieczeństwa narodowego, który funkcjonuje nie w oderwaniu, nie w sposób wyizolowany jako odrębna struktura państwowa, ale w powiązaniu z zadaniami i kompetencjami wszystkich organów państwowych oraz podmiotów gospodarczych pełniących znaczącą rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa. Aktami normatywnymi potwierdzającymi te gwarancje są m.in. Konstytucja RP²⁷¹, która nakłada na władze publiczne obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa zewnętrznego, wewnętrznego i porządku publicznego, a także Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP²⁷², która wyznacza cele strategiczne państwa w dziedzinie bezpieczeństwa i są to m.in.: bezpieczeństwo obywatelskie, społeczne (nauka i edukacja), ekonomiczne. Gwarantowane w Konstytucji prawo do edukacji jest jednym z podstawowych praw człowieka, warunkującym korzystanie z innych, w szczególności prawa do świadomego i aktywnego uczestniczenia w życiu społecznym (w tym aktywności na rynku pracy). „Edukacja powszechna i kształcenie na poziomie uniwersyteckim są najważniejszą narodową inwestycją, gwarantującą bezpieczną i dostatnią przyszłość Polski w rodzinie narodów świata i europejskich”²⁷³. Zapewnienie bezpieczeństwa społecznego w zakresie nauki i edukacji, jakości kształcenia oraz zapewnienie wykwalifikowanych kadr dla rynku pracy spoczywa m.in. na Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Edukacja

²⁶⁸ 15 sierpnia 2014 r. na ulice Warszawy wyjechały m.in. czołgi Leopard II, transportery Rosomak i ogromne armatohaubice Krab, a na niebie pojawiły się F-16. Była to jedna z największych parad w historii III RP, co według oficjalnego stanowiska MON nie było demonstracją sił w obecnej sytuacji politycznej, a demonstracją sprzętu, na które społeczeństwo poniosło wydatki w ostatnich latach wzmacniając siły zbrojne, [w:] <http://polska.newsweek.pl/defilada-w-warszawie-15-sierpnia-2014-swieto-wojska-newsweek-pl,artykuly,344419,1.html>. Dostęp: 18.08.2014 r.

²⁶⁹ J. Wojnarowski, *Gotowość systemu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa, 2010, s. 19.

²⁷⁰ J. Bieniek, *Bezpieczeństwo i obronność jako nowe dyscypliny naukowe*, *Obronność*, Zeszyty Naukowe 2/2012, AON, WZiD, s.7.

²⁷¹ Artykuł 5 stanowi, iż Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli (...), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483.

²⁷² *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z roku 2007*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa, 2007, s. 5.

²⁷³ K. Pietrzyk, A. Sieprawska, *Obywatelska odpowiedzialność za edukację narodową - założenia powołania i zasad działania Rady Edukacji Narodowej*, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa, 2003, s.2

z punktu widzenia wartości istotnych dla państwa jest niezbędna w każdej dziedzinie (od nauk humanistycznych po techniczne, od kształcenia ogólnego po zawodowe) i jest wartością, dzięki której możliwe jest osiągnięcie zamierzonych celów, w tym zawodowych i rozwojowych społeczeństwa.

„Celem ogłoszonej w 2000 roku Strategii Lizbońskiej było stworzenie efektywnej i konkurencyjnej gospodarki. Tym samym, gospodarka oparta na wiedzy stała się wielkim wyzwaniem dla Europy XXI wieku, a jej wdrażanie stanowi polityczny priorytet, wpisywany w plany rozwojowe na szczeblach międzynarodowych, krajowych i regionalnych. W nowoczesnej gospodarce wiedza, stanowiąc strategiczny zasób społeczeństwa, staje się podstawą jej funkcjonowania i rozwoju. Właśnie dlatego szczególną rolę przypisuje się szkołom wyższym – to one stanowią bowiem miejsca tworzenia i rozpowszechniania wiedzy na najwyższym poziomie, a w związku z tym uznać je można za swoiste moderatory wzrostu gospodarczego”²⁷⁴. Wychodząc naprzeciw powyższym założeniom należy wspomnieć o inicjatywach podejmowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, które monitorując system szkolnictwa wyższego na przestrzeni lat (m.in. za pomocą zintegrowanego systemu Pol-on, organów doradczych, jak Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego czy Polska Komisja Akredytacyjna) przygotowuje się i realizuje zadania zmierzające do przejścia kontroli nad ewentualnymi niekorzystnymi odchyleniami w drodze zaplanowanych działań wyprzedzających (m.in. w sprawie łagodzenia skutków niżu demograficznego, zapewnienia odpowiedniej jakości kształcenia, rozwoju badań naukowych, internacjonalizacji szkolnictwa wyższego). Do czynników kryzysogennych należy zaliczyć także m.in. spadek liczby maturzystów (pokolenie niżu demograficznego), które w dłuższej perspektywie nabierze jeszcze większego znaczenia w związku ze starzeniem się społeczeństwa, spadającą liczbą urodzeń²⁷⁵, odpływem społeczeństwa w wyniku migracji w poszukiwaniu pracy, oraz godnego zabezpieczenia społecznego, co z kolei znajdzie przełożenie na niedobory wykwalifikowanej siły roboczej, w szczególności w niektórych segmentach rynku pracy^{276,277}.

²⁷⁴ M. Jelonek, J. Skrzyńska, *Jakość kształcenia w szkolnictwie wyższym*, [w:] W. Przybylski, S. Rudnicki, A. Szwed (red.), *Ewaluacja jakości dydaktyki w szkolnictwie wyższym metody, narzędzia, dobre praktyki*, Wyższa Szkoła Europejska, Kraków, 2010, s.15.

²⁷⁵ Przyrost naturalny w Polsce jeszcze kilka lat temu przybierał wartości ujemne (np. – 0,4‰ w 2003 roku, – 0,1‰ w 2005). Działo się tak m. in. za sprawą spadającej liczby urodzeń, na co złożyło się kilka przyczyn: **ekonomiczna** – duża część społeczeństwa żyje w trudnej sytuacji finansowej, która nie sprzyja podejmowaniu decyzji o urodzeniu i wychowaniu dziecka, **kulturowa** – zmienia się model życia, młodzi ludzie coraz bardziej zajęci są karierą zawodową i nie mają czasu na rodzinę oraz dzieci, **demograficzna** – niż demograficzny obejmował grupę ludzi w wieku 30-40 lat. Z drugiej strony na wysokim poziomie utrzymuje się liczba zgonów, co wywołane jest dużą liczebnością roczników starszych. [w:] <http://www.wiking.edu.pl/article.php?id=269>, dostęp: 10.11.2013 r.

²⁷⁶ Jak podaje Biznes Interia, w najbliższych latach Polska może zabraknąć przynajmniej 25 000 pracowników. Po wyjeździe dużej liczby Polaków na rynku pracy powstaje luka i może zabraknąć pracowników. <http://biznes.interia.pl/wiadomosci/news/praca-w-polsce-przyciagnie-55-000-imigrantow,1750903,6400>, dostęp 10.11.2013 r.

²⁷⁷ Jak podaje Work Service S.A., deficyt pracowników w rozbiciu na branże będzie wynosił: komunikacja i logistyka 14%, rolnictwo i prace sezonowe 11%, produkcja i przetwórstwo spożywcze 8%, produkcja i montaż 7%, przemysł ciężki 6%, IT i nowe technologie 5%, usługi typu BPO (Business Process Offshoring – Realokacja niektórych procesów biznesowych przedsiębiorstwa poza granice kraju macierzystego. Najważniejszym czynnikiem przemieszczającym za transferem jest redukcja kosztów) 4%, oraz finanse i ubezpieczenia 2%.

Szkolnictwo wyższe w Polsce to jeden z najdynamiczniejszych obszarów życia społecznego. W ciągu dwudziestu ostatnich lat przeszło gwałtowne ilościowe oraz instytucjonalne przemiany. Obecnie (stan na listopad 2013 r.) w Polsce funkcjonuje 467 uczelni, z czego 326 to uczelnie niepubliczne. W uczelniach tych kształcą się prawie 1,5 miliona studentów²⁷⁸, a mimo to pokutuje społeczne przekonanie, że dyplom uczelni wyższej nie daje gwarancji zatrudnienia, uczelnie nie kształcą według faktycznie zdiagnozowanych potrzeb rynku pracy, nie współpracują z pracodawcami i nie dają umiejętności praktycznych niezbędnych w podjęciu zatrudnienia. Uczelnie stały się „chłopcem do bicia”, a tymczasem pracy nie ma w naszym kraju, a nie po naszych uczelniach²⁷⁹ – jak twierdzi M. Zawisławska z Uniwersytetu Warszawskiego. W ocenie ekspertów z Polskiego Stowarzyszenia Zarządzania Kadrami, trudności w znalezieniu pracy przez absolwentów wynikają z niekorzystnych uwarunkowań gospodarczych (np. niskiego wzrostu PKB), ale także niedostosowania kompetencji osób kończących różnego rodzaju typy szkół do wymagań rynku pracy²⁸⁰. Eksperci z Instytutu Badań Strukturalnych (IBS) wskazują, że stopa bezrobocia wśród osób wchodzących po raz pierwszy na rynek pracy (tj. absolwentów, którzy po ukończeniu szkoły/uczelni chcą podjąć zatrudnienie) jest średnio 3 razy wyższa niż dla ogółu ludności w wieku produkcyjnym. Pocięszający może być fakt, że sytuacja taka ma miejsce nie tylko w Polsce, ale i w całej Europie.

Długotrwałe bezrobocie wśród młodych ludzi grozi poważnymi skutkami społecznymi – twierdzą autorzy raportu przygotowanego przez specjalistów z Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) i Międzynarodowego Instytutu Studiów Społecznych²⁸¹ i wskazują na takie zagrożenie jak syndrom społecznego wykluczenia, który może z czasem utrudnić jakąkolwiek zawodową adaptację młodych ludzi, w konsekwencji zachowania antyspołeczne i wzrost przestępczości. Zdaniem autorów raportu, by zapobiec pogarszaniu się omawianej sytuacji należy, m.in. na wszystkich szczeblach edukacji tworzyć programy aktywizujące młodych ludzi (mogą to być np. staże, praktyki, ale także podejmowane inicjatywy społeczne, projekty, prowadzenie badań etc.) czy wsparcie osób uprawnionych w znalezieniu pracy bądź założeniu własnej działalności gospodarczej.

Istotną kwestią z punktu widzenia młodego człowieka jest także kwestia wyboru profilu studiów wyższych. Pomimo, iż od kilku lat można zaobserwować nasycenie rynku absolwentami kierunków np. humanistycznych, a w 2012 r. okazało się, że co drugi absolwent podobnych studiów wyższych nie może znaleźć

²⁷⁸ Dane pochodzą ze strony MNiSW, <http://www.nauka.gov.pl/dane-statystyczne-o-szkolnictwie-wyzszym/>, dostęp: 08.07.2014 r.

²⁷⁹ M. Zawisławska, *Uczelnia zawodowa to nie szkoła zawodowa*, *Perspektywy*, Nr 6-8, 2014, s.51.

²⁸⁰ M. Szturo (red.), *Plany i losy zawodowe absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i uczelni wyższych – Raport końcowy 2013*, Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, Lublin, 2013.

²⁸¹ M. Szturo (red.), *Plany i losy zawodowe absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i uczelni wyższych – Raport końcowy 2013*, Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, Lublin, 2013, za <http://www.dzienniklodzki.pl/arttykul/282730,raport-kryzys-zwiekszyl-bezrobocie-wsrod-mlodych-ludzi-na,html?cookie=1>, dostęp 12.02.2013 r.

pracy i okres jej poszukiwania wynosił ok. 2 lat, to jedynie 7,7% osób decydowało się na studia inżynierskie, co jest także rozbieżne z potrzebami pracodawców²⁸². Przyczyn takiej sytuacji można upatrywać np. w zmianach w systemie kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym (zmiany programowe), które skutkowały m.in. obniżeniem umiejętności matematycznych ich absolwentów, co w dalszej konsekwencji powodowało brak zainteresowania kierunkami ścisłymi. Istotą działań w zakresie oddziaływania na wybory edukacyjne powinna być więc efektywna informacja dotycząca bieżącej i prognozowanej ogólnej sytuacji na rynku pracy, informacja o losach absolwentów różnych uczelni oraz podnoszenie świadomości młodych ludzi, co do wagi wyborów edukacyjnych, które podejmują.

Struktura kształcenia na polskich uczelniach w 2011 r. według grup kierunków²⁸³ wskazuje, że dominują nauki społeczne, gospodarka i prawo (37, 6%), zaś na odległych miejscach plasują się kierunki związane z techniką, przemysłem i budownictwem (16%), które mają być motorem napędowym gospodarki, wyznacznikiem postępu technologicznego innowacji i rozwoju. Konieczne stały się więc działania podejmowane w kierunku zwrócenia uwagi ludzi młodych na kształcenie techniczne i zawodowe. Istotnym wkładem MNiSW był Program Kierunków Zamawianych (na lata 2008-2013), którego beneficjentem była także Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej.

Budownictwo – kierunek zamawiany

Studia inżynierskie I stopnia w białskiej uczelni na kierunku Budownictwo prowadzone są od roku akademickiego 2010/2011, trwają 3,5 roku (7 semestrów). Studenci mogą wybrać jedną z dwóch specjalności: Budownictwo Ogólne i Ekobudownictwo. Studenci podczas studiów przygotowani są zarówno teoretycznie, jak i praktycznie do przyszłego zawodu poprzez odbycie m.in. 8-tygodniowych praktyk (geodezyjna, praktyka z geotechniki, praktyka inżynierska). Absolwent studiów uzyskuje tytuł zawodowy inżyniera.

Projekt pt. „Budownictwo – kierunek zamawiany” (realizowany w ramach kierunku Budownictwo, nabór 2012/2013) w terminie 01.06.2012 r. do 31.12.2015 r. ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, priorytet IV Szkolnictwo wyższe i nauka, działanie 4.1 Wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni oraz zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy, poddziałanie 4.1.2 Zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy²⁸⁴. Oprócz głównych założeń wymienionych powyżej celem jest także zwiększenie ilości

²⁸² Z. Dziedzic, A. Kazimierzczak, *Czy reforma szkolnictwa zawodowego uzdrowi polski rynek pracy?*, Raport Zespołu Szkolnictwa Zawodowego Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Sp. z o. o. i Zespołu HR Consulting, Warszawa, 2012, s. 3.

²⁸³ Raport MEN na podstawie danych GUS, s. 9.

²⁸⁴ <http://www.budownictwo.pswbp.pl>, dostęp: 05.08.2014 r.

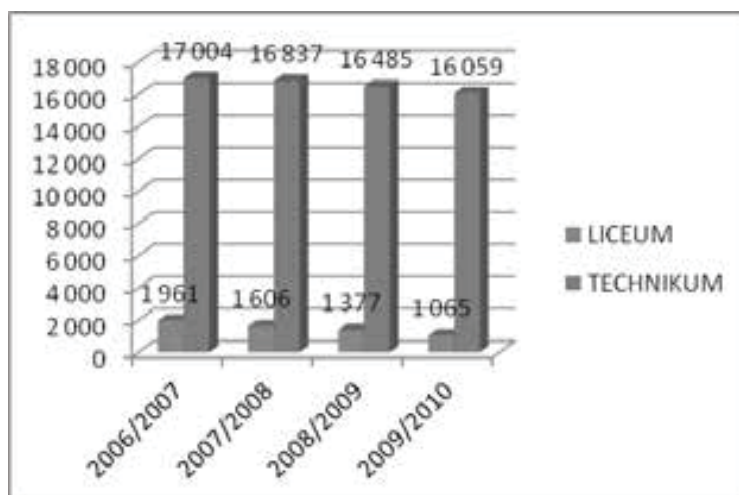
i jakości absolwentów, uatrakcyjnienie procesu kształcenia, a także wsparcia deficytowego rynku pracy (lokalnego i regionalnego) branży budowlanej w wysoko-kwalifikowanych specjalistów. Projekt ma przyczynić się do zwiększenia wartości absolwentów kierunku Budownictwo na rynku pracy, poprzez wyposażenie ich w dodatkowe, praktyczne umiejętności i niezbędne uprawnienia do rozpoczęcia pracy. Celem pośrednim realizowanego projektu „Budownictwo – kierunek zamawiany” była także zmiana mentalności społecznej w postrzeganiu kierunków technicznych jako trudnych i dostępnych dla wybranych oraz przełamania stereotypów w postrzeganiu zawodu, klasyfikowanego jako typowo męski. Założeniem realizowanego projektu jest również wyjście naprzeciw oczekiwaniom pracodawców, według których absolwenci szkół wyższych posiadają dużą wiedzę teoretyczną, brakuje im jednak wiedzy praktycznej.

Raport „Badanie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych oraz szkół wyższych zawodowych, kształcących w zawodach budowlanych”²⁸⁵ przeprowadzony na grupie 148 przedstawicieli pracodawców branży budowlanej wskazywał, że ponad 70% pracodawców wśród oczekiwań związanych z potencjalnymi pracownikami wskazywało posiadanie odpowiednich cech interpersonalnych, zaś jedynie 14% badanych pracodawców jako istotne cechy wskazało odpowiednie przygotowanie praktyczne do zawodu i wskazało takie niedobory wiedzy, jak np. brak dobrej znajomości obsługi specjalistycznych maszyn i urządzeń związanych z wykonywaniem danego zawodu, brak praktycznej znajomości programów komputerowych do kosztorysowania czy projektowania z zakresu budownictwa, brak umiejętności czytania planów i rysunków, brak wymaganych uprawnień do odbioru i nadzoru prac budowlanych.

Punktem wyjścia do realizacji pomysłu i ubiegania się o grant pt. „Budownictwo – kierunek zamawiany” było przeprowadzenie w 2011 r. analiz danych statystycznych z 2010 r. z GUS oraz przeprowadzenie badań (metody empiryczne: m.in. badanie dokumentów, metoda obserwacji i metody teoretyczne) na podstawie których zdiagnozowano problemy szczegółowe, tj.:

1. Tendencja krajowa wskazująca na zmniejszającą się liczbę kandydatów na studia (niż demograficzny), zmniejszająca się liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych z maturą).

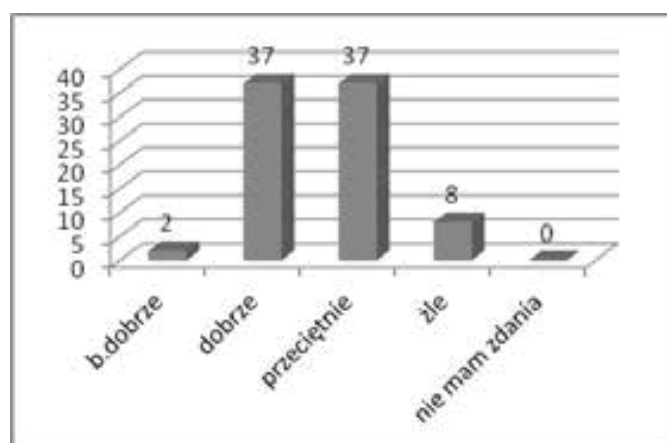
²⁸⁵ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/documents/pla.pdf, dostęp: 06.08.2014 r.

Rys. 1. Liczba absolwentów poszczególnych typów szkół w latach 2006-2010 w województwie lubelskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie M. Szturo (red.), Plany i losy zawodowe absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i uczelni wyższych – Raport końcowy 2013, Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, Lublin 2013, s. 5.

2. Niskie zainteresowanie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych kierunkami technicznymi, czego potwierdzeniem było badanie subiektywnego odczucia maturzystów z wybranych dwóch szkół w Białej Podlaskiej (metoda wywiadu), na podstawie której stwierdzono, że według badanych kierunki ścisłe są zbyt trudne. Stan taki potwierdzają także wyniki egzaminów maturalnych z matematyki (średnia dla woj. lubelskiego 52% poziom podstawowy) i z fizyki (niecałe 48%²⁸⁶), oraz przeprowadzony sondaż diagnostyczny metodą ankietowania, którego celem było zebranie opinii studentów I roku na temat motywów wyboru studiów.

Rys. 2. Wyniki samooceny umiejętności i wiedzy matematycznej studentów I roku rozpoczynających studia na kierunku zamawianym Budownictwo w PSW

Źródło: opracowanie własne.

²⁸⁶ http://www.oke.krakow.pl/inf/filedata/files/Graficzna%20%20prezentacja%20wynik%F3w_2010_2.pdf, dostęp: 07.08.2014 r.

W badaniu wzięło udział 90 osób. Kwestionariusz ankiety realizowano 01.10.2012 r. podczas Dnia Adaptacyjnego. Zdecydowana większość studentów własne umiejętności matematyczne oceniła na poziomie przeciętnym (ocena 3) i dobrym (ocena 4), 8 osób uważa, że matematyka sprawi im duży problem, natomiast jedynie 2 osoby oceniają swoje zdolności na poziomie bardzo dobrym. Jednak w kolejnym pytaniu o formy zajęć doształcających w jakich studenci I roku chcieliby wziąć udział, zdecydowana większość (74%) zadeklarowała chęć uczestnictwa w zajęciach wyrównawczych z matematyki i fizyki.

3. Znaczny odsetek studentów przerywających studia na kierunkach inżynierskich i spadek liczby dyplomowanych inżynierów.²⁸⁷ W województwie lubelskim odnotowano spadek liczby studentów budownictwa w stosunku do liczby studentów ogółem²⁸⁸. Wśród przyczyn rezygnacji ze studiów wskazywano niepowodzenia na I semestrze lub w I roku kształcenia z powodu luk kompetencyjnych z zakresu przedmiotów ścisłych – matematyka i fizyka²⁸⁹. Na podstawie protokołów egzaminacyjnych studentów kierunków inżynierskich PSW z przedmiotu matematyka stwierdzono, że 42,6% studentów nie zdaje egzaminów w pierwszym terminie.

4. Większość studentów PSW w Białej Podlaskiej pochodzi z małych powiatowych miejscowości, z niezamożnych rodzin²⁹⁰. Lubelszczyzna to region o niskich dochodach i niskim PKB w skali kraju. Istotne jest więc tworzenie warunków sprzyjających budowaniu bezpieczeństwa ekonomicznego studentów, poprzez zapewnienie środków finansowych, niezbędnych do utrzymania się na studiach, stworzenie warunków i motywacji do podnoszenia i utrzymania wysokich wyników w nauce.

5. Ograniczone możliwości finansowe uczelni wyższych w zakresie motywowania studentów do podejmowania studiów na strategicznych dla gospodarki kierunkach – to kolejny czynnik problematyczny zdiagnozowany w etapie wstępnym. Wśród gratyfikacji finansowych przeznaczonych dla studentów można wymienić²⁹¹: stypendium socjalne, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, stypendium rektora dla najlepszych studentów, stypendium ministra za wybitne osiągnięcia, zapomogi, zaś brak w wymienionej liście stypendiów mo-

²⁸⁷ Zanotowano spadek dyplomowanych inżynierów. W 2010 r. uczelnie techniczne ukończyły o 2 tys. absolwentów mniej niż 10 lat wcześniej. [w] Opracowanie *Kariery absolwentów*, Sedlak&Sedlak, Warszawa 2010.

²⁸⁸ P. Łysoń (red.), *Szkoły wyższe i ich finanse w 2010 r.*, GUS, Warszawa, 2011, s. 118.

²⁸⁹ Na podstawie protokołów egzaminacyjnych studentów kierunków inżynierskich PSW z przedmiotu matematyka można stwierdzić, iż 42,6% studentów nie zdaje egzaminów w pierwszym terminie.

²⁹⁰ Na podstawie składanych w PSW wniosków stypendialnych oraz deklaracji dotyczących miejsca zamieszkania studentów I roku Budownictwa w roku akademickim 2012/2013 – 70% studentów pochodzi z miejscowości do 20 tys. mieszkańców, w tym ponad 35% z miejscowości do 1 tys. mieszkańców.

²⁹¹ <http://www.nauka.gov.pl/system-pomocy-materialnej/pomoc-materialna-dla-studentow-w-roku-akademickim-2013-2014.html>, dostęp: 06.08.2014 r.

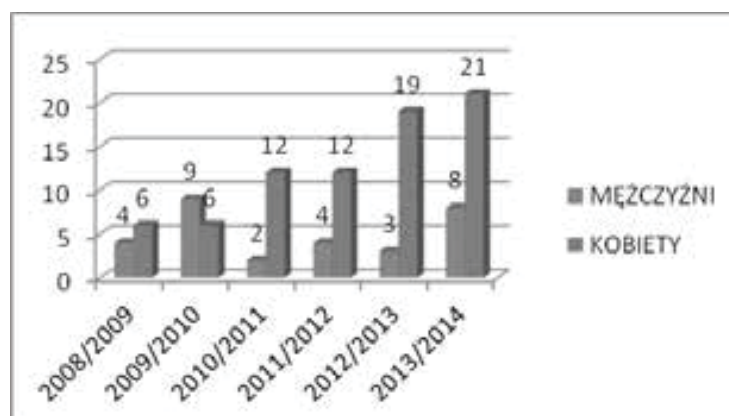
tywacyjnych, środków na praktyki zawodowe, które zachęcałyby do zdobywania nowych umiejętności i podnoszenia wyników w nauce.

6. Zwiększenie starań w celu podnoszenia atrakcyjności absolwentów uczelni na rynku pracy – rozwój nowych dyscyplin (np. ekobudownictwo), nowe trendy i technologie generują zapotrzebowanie na specjalistów z branży. Założeniem projektu było więc umożliwienie studentom poznania strony praktycznej zawodu, który będą wykonywać w przyszłości, w możliwie najszerszych formach i z wykorzystaniem wielu stanowisk pracy.

7. Wzmocnienie współpracy z pracodawcami w regionie – warunek konieczny do zapewnienia równowagi pomiędzy nauką i praktyką, niezbędny do właściwego konstruowania programów kształcenia, ważny dla podniesienia zdolności transferu wiedzy z sektora nauki do przedsiębiorstw (współpraca pomiędzy przedsiębiorcami a np. Centrami Badań Uczelni). Jak twierdzi prof. Józef Garbarczyk, Przewodniczący Konferencji Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych (KRePSZ) „Przedsiębiorcy oczekują od nas nie tylko odpowiednio przygotowanych absolwentów, ale także wsparcia ich firm usługami badawczymi. Jesteśmy postrzegani jako realny partner wówczas, gdy świadczymy takie usługi. Niekoniecznie chodzi tu o badania na najwyższym poziomie, lecz o te, które wspierają małe i średnie przedsiębiorstwa wprowadzające innowacje techniczne z obszaru zarządzania, organizacji pracy. Tam, gdzie nasze zaplecze badawcze na to pozwala, mamy także znacząco lepszą współpracę z przedsiębiorcami w zakresie studenckich praktyk”²⁹². Istotne więc dla absolwentów szkół wyższych jest odbycie praktyk zawodowych w trakcie studiów, ponieważ pracodawcy wymagają od swoich przyszłych pracowników, nie tylko dobrego wykształcenia, ale także doświadczenia zawodowego. Otrzymanie stażu w renomowanej firmie nie jest łatwe, jednak zdarza się, że studenci, którzy dostaną się do jednej z takich firm, nie tylko poznają meandry zawodu w praktyce, ale zwiększają swoje szanse na stałe zatrudnienie lub współpracę.

²⁹² http://www.perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=809:15-lat-pwsz-wygrane-szanse-bariery-rozwoju&catid=87&Itemid=231, dostęp: 08.08.2014 r.

8. Niska mobilność międzynarodowa studentów²⁹³ PSW.

Rys. 3. Mobilność międzynarodowa studentów PSW w Białej Podlaskiej (praktyki + studia)
Źródło: opracowanie własne.

Mobilność międzynarodowa studentów PSW wzrasta, jednak wciąż jest niska na tle innych tego typu uczelni w kraju²⁹⁴.

Po dokonaniu wstępnej weryfikacji głównych barier, określono cel główny oraz cele szczegółowe według strategicznych wytycznych, określonych w dokumentach programowych Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL). Jako cel główny wyszczególniono: zwiększenie do 2015 r. ilości studentów rozpoczynających VII semestr na kierunku Budownictwo do 80 osób w odniesieniu do roku bazowego (2012/2013). Wśród celów szczegółowych znalazły się m.in.: podniesienie do końca trwania I roku studiów kierunku Budownictwo poziomu wiedzy z matematyki i fizyki, zwiększenie do końca trwania projektu motywacji studentów do osiągania wysokich wyników w nauce, zwiększenie do końca trwania projektu przygotowania praktycznego studentów do potrzeb rynku pracy, zwiększenie międzynarodowej mobilności akademickiej, zwiększenie atrakcyjności studiowania na kierunku Budownictwo.

W wyniku zdiagnozowanych problemów, jak i określonych celów przyporządkowano zadania i narzędzia służące ich realizacji. Wśród preferowanych rozwiązań znalazły się:

²⁹³ Zwiększenie mobilności międzynarodowej wpisuje się w podpisaną 19 czerwca 1999 roku Deklarację Bolońską, która zapoczątkowała proces zmian prowadzących do utworzenia Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (European Higher Education Area). Proces ten wychodzi naprzeciw problemom dotyczącym wiele krajów europejskich i ma stanowić klucz m.in.: do zwiększenia mobilności obywateli, dostosowania systemu szkolnictwa wyższego do potrzeb rynku pracy, przygotowania studentów do bycia aktywnymi obywatelami, rozwoju kształcenia przez całe życie, zwiększenia atrakcyjności oraz konkurencyjności europejskiego systemu szkolnictwa wyższego, za: M. Jelonek, J. Skrzyńska, *Jakość kształcenia w szkolnictwie wyższym*, [w] W. Przybylski, S. Rudnicki, A. Szwed (red.), *Ewaluacja jakości dydaktyki w szkolnictwie wyższym metody, narzędzia, dobre praktyki*, Wyższa Szkoła Europejska, Kraków, 2010, s.15.

²⁹⁴ Doroczny Ranking uczelni wyższych organizowanych przez magazyn Edukacyjny *Perspektywy* i gazetę *Rzeczpospolita*, który wśród wielu istotnych wskaźników służących ocenie uczelni wskazuje także na niski odsetek umiędzynarodowienia studentów PSW (wyjazdy), który w 2013 r. wyniósł na tle PWSZ w kraju zaledwie 2,89%, a w 2014 r. 6,69%.

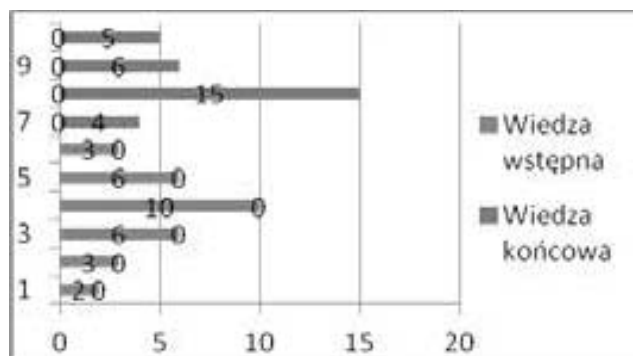
1. Zajęcia wyrównawcze z matematyki i fizyki – z przeznaczeniem dla 30 studentów/ek I roku studiów (30 os. grupa matematyczna + 30 os. grupa fizyczna) zakwalifikowanych na podstawie testu wstępnego, przygotowanego dla studentów rozpoczynających studia (101 osób) w roku akademickim 2012/2013.

Przed rozpoczęciem zajęć wyrównawczych stwierdzono, że 71% studentów (fizyka) i 70% (matematyka) osiągnęło dość wysokie wyniki z testu wstępnego tj. od 7 do 10 punktów/10 możliwych, z kolei zaś 30% badanych osiągnęło bardzo niskie wyniki (od 1 do 6 punktów/7) i te osoby zostały zakwalifikowane do zajęć wyrównawczych.

Celem zajęć wyrównawczych było uzupełnienie wiedzy studentów z przedmiotów ścisłych oraz poszerzenie umiejętności o zagadnienia, które nie zostały zrealizowane w szkołach ponadgimnazjalnych. Istotą podejmowanych działań było także wypracowanie takich metod dydaktycznych (pogadanka problemowa, praca w grupach, rozwiązywanie zadań typowych, ale także z ciekawą treścią czy zaskakującym rozwiązaniem, karty ewaluacyjne weryfikujące przyrost wiedzy²⁹⁵), które służyły wsparciu studentów w zakresie samodzielnego zdobywania wiedzy oraz zachęcania do inicjowania działań poprzez pracę własną, w myśl zasady, że wiadomości zdobywane w sposób aktywny są łatwiej i chętniej przyswajane. Studenci na zajęciach utrwalali także wiedzę w zakresie programu obowiązującego na pierwszym roku studiów (adaptacja do akademickich form kształcenia). Dodatkowo studenci otrzymali bezpłatne podręczniki.

Pierwsze ewaluacyjne badanie ankietowe przeprowadzone w grudniu 2012 r. (pod koniec I semestru w momencie, kiedy studenci mieli czas na zaznajomienie się z programem kształcenia). Ankietowani stwierdzili jednoznacznie w obu przypadkach (fizyka 86% i matematyka 89%), że odpowiedni poziom wiedzy z tych przedmiotów jest gwarantem sukcesu w rozumieniu innych przedmiotów na kierunku Budownictwo.

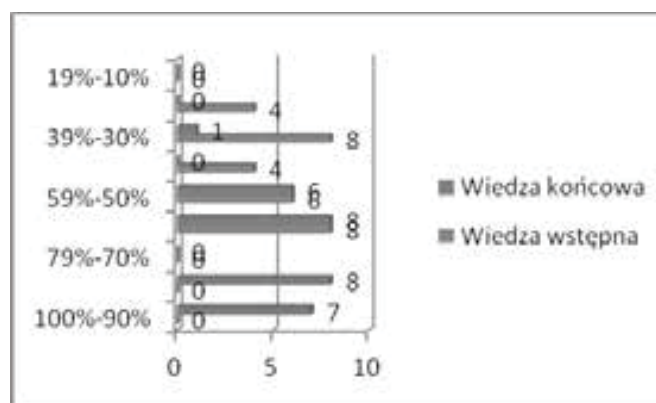
Na koniec II semestru studiów przeprowadzono także test sprawdzający stan wiedzy matematyczno-fizycznej.

Rys. 4. Przyrost wiedzy uczestników zajęć wyrównawczych z fizyki realizowanych w ramach projektu „Budownictwo – kierunek zamawiany” (w 10-punktowej skali oceny)
Źródło: opracowanie własne.

²⁹⁵ A. Szepeluk, Program autorski zajęć wyrównawczych z matematyki, Projekt „Budownictwo – kierunek zamawiany”, Białą Podlaska, 2012, s. 2.

Stwierdzono, że w ciągu I roku studiów na kierunku zamawianym Budownictwo 30 osób (25 mężczyzn + 5 kobiet), uczestniczących w zajęciach wyrównawczych z fizyki osiągnęło znaczną poprawę wiedzy. W stanie wyjściowym osiągnęto maksymalną skalę 6 punktów, po realizacji zajęć osiągnięto wskaźniki od 7-10 punktów. **Należy przyjąć, że zastosowane metody i narzędzia przyczyniły się do osiągnięcia zakładanego celu tj. podniesienia do końca trwania I roku studiów poziomu wiedzy z fizyki.** Należy przypuszczać, że oferta zajęć wyrównawczych daje szansę na ukończenie kształcenia na kierunku inżynierskim (wyniki na zakończenie projektu w XII 2015 r.).

Rys. 5. Przyrost wiedzy uczestników zajęć wyrównawczych z matematyki realizowanych w ramach projektu „Budownictwo – kierunek zamawiany”
Źródło: opracowanie własne.

W przypadku zajęć wyrównawczych z matematyki również zanotowano przyrost wiedzy. W testach wstępnych połowa badanych uzyskała wyniki poniżej 50%. W teście końcowym sprawdzającym, wyniki uplasowały się powyżej średniej 60% i uzyskało je 77% badanych (23 osoby/30 objętych zajęciami).

2. Program stypendialny – stypendia motywacyjne przyznawane są dla 12 najlepszych studentów/ek w wysokości 1000 zł/m-c przez cały okres studiów (7 sem.) w oparciu o wyniki w nauce. Stypendium takie może otrzymywać student, który rozpoczyna naukę na kierunku zamawianym w PSW w Białej Podlaskiej, po raz pierwszy w trybie stacjonarnym, posiada obywatelstwo polskie lub Kartę Polaka, bierze udział w zajęciach dodatkowych organizowanych w ramach oferty kierunku zamawianego oraz podpisze z uczelnią umowę, w której zobowiązuje się do zwrotu pobranego stypendium w przypadku niezaliczenia semestru lub rezygnacji ze studiów.

W pierwszym semestrze o przyznaniu stypendium motywacyjnego decydowały wyniki ze świadectwa maturalnego. Rozkład próby wg płci był równomierny (6K+6M). Nieco inaczej sytuacja przedstawiała się w II semestrze, gdy o stypen-

dium decydowały już wyniki uzyskane w trakcie studiów. Zanotowano spadek liczby kobiet (5 osób) i wzrost liczby mężczyzn (7 os.).

Ciekawych spostrzeżeń dostarczyła także analiza jakościowa beneficjentów.

Tabela 1. Rozkład próby pod względem przyrostów, spadków i powrotów beneficjentów na listy rankingowe w ramach przyznawanych stypendiów motywacyjnych na kierunku zamawianym Budownictwo.

	SPADEK		PRZYROST (nowi)		POWROTY	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
sem I. 2012/2013	0	0	0	0	0	0
sem.II 2012/2013	5	2	6	1	0	0
2013/2014	1	3	0	4	0	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy list rankingowych.

Po pierwszym semestrze studiów na wskutek analizy wyników w nauce z listy rankingowej „wypadło” 58% osób uprawnionych (7 os., w tym 2K+5M). Z kolei w II semestrze na liście rankingowej znalazło się 7 nowych nazwisk (1K+6M). Tym samym na II semestrze nastąpiła zamiana płci i stypendium motywacyjne otrzymywała większa liczba mężczyzn. Z kolei na II roku studiów sytuacja powróciła do stanu wyjściowego pod względem płci (6K+6M), lecz ciekawym zjawiskiem był fakt, że 4 osoby „wypadły” z listy rankingowej (1M+3K), zaś na ich miejsce weszły 2 osoby (K) z pierwszej listy rankingowej (z sem. I). Sytuacja taka świadczy o tym, że stypendium spełnia swoją rolę. Studenci są motywowani do podnoszenia wyników w nauce.

W roku akademickim 2012/2013 przeprowadzono badania ewaluacyjne, w których wzięło udział 12 osób, którym przyznano stypendia motywacyjne w I semestrze. Wyniki badań będące odzwierciedleniem subiektywnej oceny beneficjentów wskazują m.in. następujące fakty: zdecydowana większość badanych stwierdziła, że decyzje o podjęciu nauki na kierunku technicznym ułatwiła perspektywa otrzymania stypendium motywacyjnego, 90% respondentów uważa, że na kierunku zamawianym dość trudno osiągnąć najwyższe wyniki w nauce, większość studentów uważa, że dzięki uzyskanemu stypendium zdobędą dodatkowe umiejętności, zaś środki przeznaczą na: utrzymanie się na studiach (mieszkanie, wyżywienie – niwelowanie wskazywanej wcześniej bariery finansowej), zakup potrzebnego sprzętu do nauki (w tym książki specjalistyczne), na rozrywkę i na końcu na korepetycje Ponad 80% studentów uważa, że kwota przyznanego stypendium jest atrakcyjna i zadowalająca, wszyscy badani są zdeterminowani, by w przyszłym semestrze utrzymać równie wysoką średnią.

3. Branżowy kurs języka angielskiego – realizowany w celu zwiększenia atrakcyjności zawodowej studentów, praktycznego przygotowania do potrzeb rynku pracy, ułatwienia dostępu do branżowej literatury specjalistycznej, nowych technologii, zwiększenia mobilności międzynarodowej oraz uatrakcyjnienia studiowania. Kurs przeznaczony był dla 15 studentów II roku Budownictwa zakwalifikowanych na podstawie kolejności zgłoszeń i wyników w nauce. Zajęcia w liczbie 45 h odbywały się raz w tygodniu od 04.10.2013 r. do 24.01.2014 r. Monitorowano frekwencję i jakość prowadzonych zajęć. Studenci otrzymali bezpłatne podręczniki, uzyskali dostęp do branżowej literatury anglojęzycznej oraz na zakończenie otrzymali certyfikaty ukończenia kursu. Na pierwszych i ostatnich zajęciach programowych przeprowadzono testy sprawdzające wiedzę. Na etapie testu wstępnego służącego ocenie wiedzy z języka angielskiego stwierdzono, że 5 osób posiada wiedzę poniżej 30%, kolejne 5 osób do 50%, oraz jedna trzecia studentów wykazała się znajomością wiedzy powyżej 50%. Należy zauważyć, że wyniki maksymalne nie przekroczyły 70%. Po 15 tygodniach nauki przeprowadzono test końcowy weryfikujący zdobytą wiedzę i stwierdzono znaczny wzrost wiedzy w stosunku do punktu wyjścia, tj. 80% uczestników kursu zdobyło wysokie noty – 71-90%, zaś dwie osoby przekroczyły próg 91%. Z całą stanowczością należy stwierdzić, że kurs języka branżowego był inicjatywą potrzebną i efektywną.

W konsekwencji przeprowadzonych badań ewaluacyjnych na temat kursu specjalistycznego języka angielskiego organizowanego przez PSW w Białej Podlaskiej w ramach kierunku zamawianego Budownictwo uzyskano następujące wyniki: 50% uczestników nie korzystało wcześniej z dodatkowych kursów języka angielskiego, studenci byli świadomi, że wiedza związana ze znajomością języka angielskiego jest przydatna w życiu codziennym, studenci II roku wybierając kierunek inżynierski liczyli się z koniecznością rozwijania języka w kierunku branżowym, ankietowani wykazali się wysoką świadomością faktu, że branża budowlana jest branżą ogólnoswiatową, z uwagi na rozwój nowoczesnych technologii, trendów, rynków inwestycyjnych etc., jednogłośnie uznali, że propozycja nauki branżowego języka angielskiego w ramach kierunku zamawianego jest decyzją trafioną i potrzebną. Respondenci uznali także, że propozycja dodatkowych form kształcenia oprócz standardowej formy zajęć zwiększa atrakcyjność studiowania na kierunku inżynierskim, zdecydowana większość badanych jest świadoma, że dodatkowe kwalifikacje w postaci znajomości języka obcego zwiększają atrakcyjność kandydata na rynku pracy, większością głosów badani wskazali, że znajomość branżowego języka może ułatwić im w przyszłości kontakty z przedstawicielami i pracodawcami. Respondenci nie byli jednomyślni co do opinii, czy specjalistycznym kursem językowym powinni być objęci wszyscy studenci kierunku inżynierskiego.

4. Zagraniczne wyjazdy studyjne – w trakcie realizacji projektu przewidziano 3 wyjazdy do ośrodków akademickich, na targi lub wystawy związane z budownictwem. Celem wyjazdów było zapoznanie studentów z najnowszymi osiągnięciami, technikami i materiałami stosowanymi w budownictwie. Studenci uczestniczyli w pokazach i wykładach na renomowanych uczelniach i w ośrodkach badawczych, nawiązywali kontakty z przedstawicielami firm budowlanych, odwiedzali strategiczne budowy, poznawali zasady funkcjonowania firm, mieli okazję spotkać się z ewentualnymi pracodawcami (perspektywa odbywania staży zagranicznych).

W roku akademickim 2012/2013 w dniach 17-20 stycznia 2013r. odbył się I wyjazd studyjny do Paryża. Dwie studentki i ośmiu studentów, miało możliwość uczestniczenia w zajęciach w Collège des Ingénieurs oraz na paryskiej Sorbonie. W wyniku przeprowadzonego badania ewaluacyjnego przed I wyjazdem zagranicznym uzyskano następujące dane: z grupy 10 studentów biorących udział w wyjeździe, jedynie 3 osoby mają doświadczenie w wyjazdach zagranicznych, pozostała część respondentów wyjeżdżała za granicę po raz pierwszy. Największą barierą dla studentów ograniczającą możliwości wyjazdów zagranicznych są problemy finansowe, taką odpowiedź wskazało 90% badanych, na kolejnych miejscach znalazła się kwestia braku zdolności organizacyjnych oraz brak wiedzy dotyczącej organizacji tego typu wyjazdów. Z tego względu także podczas prowadzonej rekrutacji napotkano na problemy wynikające z braku wystarczającej liczby chętnych (należy zaznaczyć, że oferowano zaledwie 10 miejsc na ponad 100 studentów kierunku Budownictwo). Znajomość języka obcego w przypadku wyjazdów zagranicznych została oceniona przez 3 respondentów na maksymalnym poziomie, czworo studentów oceniło swój poziom języka obcego na poziomie 4 pkt., natomiast trzech studentów oceniło znajomość języka obcego na poziomie 3 pkt. (kurs branżowego języka angielskiego realizowano dopiero na II roku studiów). Grupa 90% studentów stwierdziła, że wyjazd studyjny przyczynił się do poznania najnowszych osiągnięć techniki i technologii budowlanej oraz pogłębiania wiedzy praktycznej. Po zrealizowanym wyjeździe motywacja studentów do udziału w wyjazdach zagranicznych wzrosła. Wszyscy studenci wyrazili chęć uczestnictwa w podobnych wyjazdach w przyszłości. Wszyscy zadeklarowali także, iż będą poszukiwać dodatkowych możliwości wyjazdów zagranicznych (poza projektem).

W roku akademickim 2013/2014 w dniach 28-31.05.2014 r. odbyła się II wizyta studyjna w Oslo School of Architecture w Norwegii. Grupa 10-osobowa studentów zapoznała się ze strukturą uczelni, oferowanymi programami i kierunkami studiów. Studenci odwiedzili laboratoria, w których na co dzień uczą się i pracują nad swoimi projektami norwescy studenci. Wśród studentów biorących udział w II wyjeździe studyjnym 4 osoby brały już udział w wyjeździe do Paryża na I roku studiów, natomiast 6 osób wyjechało po raz pierwszy. Należy zaznaczyć, iż

60% studentów zakwalifikowanych do wyjazdu brało udział w kursie branżowego języka angielskiego²⁹⁶. W konfrontacji z rzeczywistością wciąż nisko oceniają swoją znajomość języka obcego (brak praktyki w mowie), posiadają niską wiedzę na temat instytucji i możliwości odbywania zagranicznych wyjazdów studyjnych. Na tej podstawie zasadnym wydaje się zachęcanie studentów do odbywania praktyk, staży i studiów za granicą, co przyczynić się może do praktykowania za granicą zarówno w kwestiach doświadczenia zawodowego, języka obcego. Studenci są w 100% zadowoleni z takiej formy edukacyjnej, tematycznie przypisanej do kierunku oraz potwierdzają, że oferta przyczynia się do wzrostu atrakcyjności studiowania.

5. Wśród zadań związanych z praktycznym przygotowaniem studentów Budownictwa do potrzeb rynku pracy znalazły się m.in.: Szkolenie z ochrony środowiska naturalnego i rozwiązań proekologicznych – przeznaczone dla wszystkich studentów I roku. W ramach dwudniowego szkolenia przewidziano dwa moduły tematyczne uzupełniające program studiów tj. „Pozwolenia środowiskowe, opłaty za korzystanie ze środowiska” oraz moduł II „Gospodarka odpadami w przedsiębiorstwie”. Szkolenie AutoCAD – dla najzdolniejszych studentów przeprowadzono także szkolenie specjalistyczne z oprogramowania Auto CAD 2D, 3D i Revit Structure²⁹⁷. Szkolenie przeprowadzone w okresie wakacyjnym zakończyło się egzaminem, po którym studenci otrzymali oficjalne certyfikaty Autodesk.

6. Dodatkowym rozwiązaniem związanym z uzupełnieniem programu kształcenia były warsztaty korozji materiałów budowlanych. Absolwenci kierunku Budownictwo powinni wiedzieć, że profilaktyka w ochronie budynków zaczyna się w fazie projektowania i polega na odpowiednim doborze rozwiązań technicznych i materiałów. Standardy nauczania na I stopniu studiów kierunku Budownictwo nie uwzględniają przedmiotów, które poruszałyby temat remontów i ochrony przed korozją obiektów budowlanych, w związku z powyższym powstał pomysł na uzupełnienie zagadnień w ramach realizowanego projektu²⁹⁸. Warsztaty zorganizowane dla chętnych, najlepszych studentów (średnia ocen po I sem.), realizowane były w II semestrze. Zajęcia prowadzili specjaliści – praktycy. Na potrzeby realizacji szkolenia wyposażono specjalistyczne pracownie tj.: pracownię korozji materiałów budowlanych do badania, m.in. stopnia zasolenia materiałów pobranych z obiektów (drewno, beton, cegła, kamień), badania skuteczności zabezpieczenia materiałów budowlanych przed wilgocią, etc. Do celów analiz wyposażono także pracownię informatyczną i zakupiono stosowne oprogramowanie.

7. Warunkiem poprawy praktycznego przygotowania studentów Budownictwa do rynku pracy, a także zwiększenia atrakcyjności studiowania są staże studenc-

²⁹⁶ Na podstawie list zajęć z języka angielskiego oraz list rankingowych osób zakwalifikowanych do wyjazdu studyjnego.

²⁹⁷ Szkolenie specjalistyczne, poszukiwane na rynku pracy, idealne dla architektów i inżynierów projektantów z wykorzystaniem najbardziej zaawansowanych narzędzi do projektowania i tworzenia dokumentacji (w tym przestrzennych).

²⁹⁸ Wniosek o dofinansowanie projektu „Budownictwo – kierunek zamawiany”, POKL, str. 8.

kie u pracodawców. Grupa 25 osób (kryterium ocen) po II (VII-IX 2014 r.) i III roku (VII-IX 2015 r.) studiów weźmie udział w dwumiesięcznych płatnych stażach w firmach budowlanych. Celem jest zdobycie zawodowego doświadczenia i niezbędnych umiejętności, jakimi powinien dysponować inżynier budownictwa (poznanie zasad funkcjonowania firmy budowlanej, praca z dokumentami, posługiwanie się specjalistycznymi programami, możliwość samodzielnego wykonywania powierzonych zadań, rozwój umiejętności współpracy z kierownictwem, współpraca w zespole etc.), ale także działania służące konfrontacji zdobytej wiedzy z praktyką. Staże u pracodawców są także szansą na poznanie wielu aspektów branży budowlanej, które służyć mogą przyszłym wyborom zawodowym studentów. Realizowane staże są płatne, zarówno student, jak i opiekun otrzymują stosowne wynagrodzenia. Wysokość otrzymanego stypendium stażowego jest atrakcyjna, pozwalająca na odbycie stażu i utrzymanie się, nie tylko na lokalnym czy regionalnym rynku pracy, ale także w renomowanych firmach, w dużych aglomeracjach miejskich oraz za granicą (uczestnik projektu ma prawo do samodzielnego wyboru przedsiębiorstwa przyjmującego studenta na staż²⁹⁹). Po zakończeniu praktyk przeprowadzone zostaną ankiety ewaluacyjne: pierwsza skierowana do przedstawicieli przedsiębiorstw dotycząca oceny kompetencji i przygotowania zawodowego studentów, druga skierowana do studentów, dotycząca samooceny kompetencji i przygotowania zawodowego. Analiza wyników będzie podstawą do wprowadzania zmian i korekt w programach stażowych.

8. Wśród innych działań zaplanowanych do realizacji znajdują się: Szkolenie z kosztorysowania z certyfikatem (realizacja na VI. semestrze studiów tj. w 2015 r.), Letnia Szkoła Przedsiębiorczości – wakacyjne szkolenie, którego celem jest poznanie praktycznych metod budowania firmy, zakładania działalności gospodarczej, poznania prawa pracy, skutecznego zarządzania ryzykiem, ale także nauka tzw. kompetencji miękkich, np. zarządzania personelem, podnoszenia konkurencyjności przedsiębiorstwa itd. (wskazane preferencje pracodawców).

Wśród wniosków wynikających z dotychczasowej realizacji projektu można wymienić następujące: w wyniku realizacji zajęć dodatkowych studenci otrzymują wiedzę, kwalifikacje i uprawnienia poszukiwane na rynku pracy, aktywne formy nauki w małych grupach są bardziej atrakcyjne z punktu widzenia studentów, wyposażone pracownie i zakupione oprogramowanie wzbogaciły metody przekazywania wiedzy, proponowane zajęcia wyrównawcze z matematyki i fizyki pozwalają na uzupełnienie wiedzy niezbędnej do rozumienia innych przedmiotów na kierunku inżynierskim, zajęcia z branżowego języka angielskiego oraz zagraniczne wyjazdy studyjne przyczyniać się mogą do wzrostu mobilności studentów oraz podnoszą atrakcyjność studiowania. Kwalifikacja do zajęć dodatkowych na

²⁹⁹ Regulamin staży zawodowych dla studentów studiów stacjonarnych I stopnia kierunku Budownictwo Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej realizowanych w ramach projektu nr POKL.04.01.02-00-196/12-02 „Budownictwo – kierunek zamawiany”, http://www.budownictwo.pswbp.pl/wp-content/uploads/2014/04/regulamin_stazu_2.pdf, dostęp: 13.08.2014 r.

podstawie wyników w nauce oraz kolejności zgłoszeń studentów jest czynnikiem motywującym, poprzez realizację staży u pracodawców studenci otrzymują szansę na rozwijanie wiedzy i kompetencji, współpraca z pracodawcami na rynku krajowym daje realną szansę na poprawę wskaźnika rankingowego PSW związanego z prestiżem (preferencje pracodawców). Poprzez realizację wyjazdów studyjnych studenci mają okazję poznać międzynarodowy rynek budowlany, pracodawców, nowe technologie oraz ćwiczyć język obcy w praktyce, stypendia motywacyjne są stymulatorem do podnoszenia wyników w nauce, umożliwiają także studentom utrzymanie się na studiach, i są czynnikiem niezbędnym do podnoszenia jakości nauki (podręczniki, korepetycje itd.). Należy rozważyć wdrożenie dodatkowych form szkoleń specjalistycznych w ramach oferty związanej z kształceniem ustawicznym, skierowanym do studentów w zakresie: specjalistycznego języka branżowego, specjalistycznych szkoleń branżowych dających uprawnienia, bądź certyfikaty honorowane na rynku pracy, a także szkolenia w zakresie kompetencji miękkich, których studenci nie otrzymują w podstawach programowych oraz stażach, tj. doradztwo zawodowe, coaching kariery, warsztaty rozwijające umiejętności społeczne i personalne etc. Pomysłem wartym uwagi może być także wydłużenie okresu praktyk zawodowych (na zasadzie dobrowolności)³⁰⁰. Pełnej analizy efektów realizowanego w PSW w Białej Podlaskiej projektu pt. „Budownictwo – kierunek” będzie można się spodziewać po jego zakończeniu tj. XII 2015 r.

Zakończenie

Celem Programu Kierunków Zamawianych na lata 2008-2013 wdrażanych przez MNiSW była zmiana niekorzystnej struktury kształcenia na uczelniach wyższych i motywowanie studentów do podejmowania studiów na kierunkach strategicznych dla gospodarki (np. Budownictwo, Informatyka, Inżynieria środowiskowa, Automatyka i robotyka, Biotechnologia, Energetyka) oraz stworzenie zachęt i motywatorów skierowanych do młodych ludzi, w celu wzbudzenia zainteresowania ich zdobywaniem wykształcenia i kompetencji, które pomogą im na rynku pracy. Istotnym elementem było także zachęcanie uczelni do współpracy z pracodawcami na rzecz poprawy jakości kształcenia i dostosowania programów kształcenia oraz praktyk do rzeczywistych potrzeb, a także do wzajemnego poznania swoich możliwości i wypracowania metod efektywnej współpracy np. w postaci realizowanych badań.

³⁰⁰ Instytut Finansów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie uruchomił projekt ponadprogramowych praktyk zawodowych, które cieszą się dużym zainteresowaniem zarówno pracodawców jak i studentów. Mogą z nich skorzystać wszyscy chętni studenci po pierwszym roku studiów. Pracownicy Instytutu stwierdzili, że praktyki programowe są za krótkie, ponieważ trwają zaledwie dwa tygodnie, student musi je zaliczyć po pierwszym i ponownie po drugim roku studiów. Istotą jest, by praktyka była ciągła, ponieważ wtedy wiedzę zdobytą podczas zajęć można od razu zastosować w praktyce, http://www.perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=1672:dobrowolne-praktyki-szansa-na-zawodowa-przyszlosc&catid=80&Itemid=226, dostęp: 08.08.2014 r.

Realizowane przez uczelnie wyższe projekty w skali kraju dały ministerstwu wiedzę na temat efektów podejmowanych działań. W minionym już okresie programowania MNiSW kładło nacisk na realizację konkretnych kierunków, zaś w nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020 zamawiać będzie konkretne kompetencje na wszystkich kierunkach studiów (Program Rozwoju Kompetencji³⁰¹). Intencją jest kontynuacja działań w zakresie zwiększania atrakcyjności absolwentów na rynku pracy, ale także poszukiwanie narzędzi do zmniejszenia bezrobocia wśród ludzi młodych.

Zapobieganie sytuacjom kryzysowym, zapewnienie pewnego poziomu życia osobom, grupom społecznym oraz niedopuszczenie do ich marginalizacji i wykluczenia społecznego, a zwłaszcza zapewnienie pomocy ludziom, którzy czasowo lub trwale są niezdolni do pracy zawodowej to działania, które powinny być realizowane przez podmioty rządowe, pozarządowe oraz samych obywateli, za pomocą różnych środków (prawnych, organizacyjnych, finansowych, wychowawczych, edukacyjnych). Omawiane w artykule zagadnienia mieszczą się w zakresie pojęcia bezpieczeństwa społecznego i mają wpływ na bezpieczeństwo narodowe kraju. Zastosowane rozwiązania w PSW w Białej Podlaskiej, a także rozwiązania MNiSW, przyczyniają się do niwelowania różnic edukacyjnych pomiędzy szkołami ponadgimnazjalnymi a programem kształcenia na studiach wyższych. Zastosowane narzędzia wspierają studentów w kierunku ich efektywnego kształcenia. Szeroka oferta szkoleń, kursów, studiów podyplomowych, wyjazdów zagranicznych na studia czy praktyki w ramach np. programu Erasmus, a także możliwość rozwijania pasji i zainteresowań naukowych w Centrach Badań przez studentów, to działania białskiej uczelni, które dają szerokie możliwości młodym ludziom do zdobywania już w trakcie studiów dodatkowych uprawnień niezbędnych na rynku pracy.

Ocena ryzyka kryzysowego w edukacji oraz wychwytywanie czynników kryzysogennych, np. zmiana motywacji i dokonywanych wyborów przez absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, odejście od kierunków strategicznych dla gospodarki w kierunku obszarów, na których od lat notuje się nasycenie rynku i najwyższe wskaźniki bezrobocia, monitoring i dobór metod kształcenia atrakcyjnych dla młodych ludzi zachęcających ich do zdobywania wiedzy i rozwijania umiejętności, wypracowanie systemu wsparcia finansowego zachęcającego do podnoszenia wyników w nauce, ma kluczowe znaczenie dla jakości absolwentów tj. osób wychodzących na rynek pracy. Od właściwej ich edukacji, programów kształcenia, a także odpowiedniej motywacji zależy, czy takie osoby odnajdą się na rynku pracy, czy nie staną się dodatkowym obciążeniem dla budżetu państwa zasilając kolejne szeregi bezrobotnych. Utrzymujące się bezrobocie wpływa na gospodarkę kraju, na jej rozwój, jest obciążeniem finansowym państwa i obywateli, wpływa na wydolność systemu emerytalnego i zabezpieczenie społeczne. Tak więc odpowiednia eduka-

³⁰¹ <http://www.nauka.gov.pl/aktualnosci-ministerstwo/program-rozwoju-kompetencji-zastapi-kierunki-zamawiane.html>, dostęp: 05.08.2014 r.

cja ma wpływ na bezpieczeństwo społeczne, to zaś jest obszarem bezpieczeństwa narodowego Polski, który nabiera kluczowego znaczenia w XXI w. Na tematykę bezpieczeństwa edukacyjnego zwracają uwagę A. Smarzewska i E. Melaniuk³⁰², które dostrzegają jego wpływ zarówno na możliwość realizacji rozwoju osobistego, naukowego i zawodowego kandydatów na studia, ale także wpływ na rozwój i funkcjonowanie jednostki edukacyjnej, na zdolności twórcze związane z badaniami naukowymi oraz możliwością tworzenia miejsc pracy. Na mocy rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego³⁰³ wprowadzono nowy podział obszarów wiedzy i dziedzin nauki. Przestały funkcjonować nauki wojskowe, a utworzono dwie nowe dyscypliny, jakimi są nauki o bezpieczeństwie oraz nauki o obronności. Dyscypliny te należą do dziedziny nauk społecznych w obszarze nauk społecznych, co daje także podstawy do rozpatrywania bezpieczeństwa także w wymiarze społecznym, w jednym z jego obszarów jakim jest edukacja.

Bibliografia

1. Balcerowicz B., *Bezpieczeństwo polityczne Rzeczypospolitej Polskiej*, ZUMS BN, WSO, AON, Warszawa 2004.
2. Bieniek J., *Bezpieczeństwo i obronność jako nowe dyscypliny naukowe*, „Obronność”, Zeszyty Naukowe, nr 2/2012.
3. Dziedzic Z., Kazimierczak A., *Czy reforma szkolnictwa zawodowego uzdrowi polski rynek pracy?* Raport Zespołu Szkolnictwa Zawodowego, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne i Zespołu HR Consulting, Warszawa 2012.
4. Jelonek M., Skrzyńska J., *Jakość kształcenia w szkolnictwie wyższym*, [w:] W. Przybylski, S. Rudnicki, A. Szwed (red.), *Ewaluacja jakości dydaktyki w szkolnictwie wyższym metody, narzędzia, dobre praktyki*, Wyższa Szkoła Europejska, Kraków 2010.
5. *Kariery absolwentów*, Sedlak&Sedlak, Warszawa 2010.
6. Kitler W., *Obrona cywilna (niemilitarna) w Polsce*, MON, Warszawa 2002.
7. Łysoń P. (red.), *Szkoły wyższe i ich finanse w 2010 r.*, GUS, Warszawa, 2011.
8. Pietrzyk K., Sieprawska A., *Obywatelska odpowiedzialność za edukację narodową – założenia powołania i zasad działania Rady Edukacji Narodowej*, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2003.
9. Smarzewska A., Melaniuk E., *Bezpieczeństwo edukacyjne absolwentów szkół ponadgimnazjalnych z powiatu bialskiego i miasta Biała Podlaska zapewniane przez PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej w latach 2010-2012*, „Rozprawy Społeczne”, tom VII, nr 2, 2013.
10. *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z roku 2007*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2007.
11. Szepeluk A., *Program autorski zajęć wyrównawczych z matematyki, Projekt „Budownictwo – kierunek zamawiany”*, Biała Podlaska 2012.

³⁰² A. Smarzewska, E. Melaniuk, *Bezpieczeństwo edukacyjne absolwentów szkół ponadgimnazjalnych z powiatu bialskiego i miasta Biała Podlaska zapewniane przez PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej w latach 2010-2012*, *Rozprawy Społeczne*, Tom VII, Nr 2, PSW, Biała Podlaska 2013, s. 192.

³⁰³ *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych*, Dz. U. nr 179, poz. 1065 z dnia 8 sierpnia 2011 r.

12. Szturo M. (red.), *Plany i losy zawodowe absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i uczelni wyższych - Raport końcowy 2013*, Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, Lublin 2013.
13. *Wniosek o dofinansowanie projektu „Budownictwo – kierunek zamawiany”*, POKL.
14. Wojnarowski J., *Gotowość systemu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2010.
15. Zawisławska M., *Uczelnia zawodowa to nie szkoła zawodowa*, „Perspektywy”, Nr 6-8, 2014.
16. Zięba R., *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy Międzynarodowe”, nr 10, 1989.

Akty prawne

17. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483.
18. *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych*, Dz. U. nr 179, poz. 1065 z dnia 8 sierpnia 2011 r.

Strony internetowe

19. <http://polska.newsweek.pl/defilada-w-warszawie-15-sierpnia-2014-swieto-wojska-newsweek-pl,artykuly,344419,1.html>, dostęp: 18.08.2014 r.
20. <http://biznes.interia.pl/wiadomosci/news/praca-w-polsce-przyciagnie-55-000-imigrantow,1750903,6400>, dostęp 10.11.2013 r.
21. <http://www.nauka.gov.pl/dane-statystyczne-o-szkolnictwie-wyzszym/>, dostęp: 08.07.2014 r.
22. <http://www.dzienniklodzki.pl/arttykul/282730,raport-kryzys-zwiekszyl-bezrobocie-wsrod-mlodych-ludzi-na,html?cookie=1>, dostęp 12.02.2013 r.
23. http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/documents/pla.pdf, dostęp: 06.08.2014 r.
24. http://www.oke.krakow.pl/inf/filedata/files/Graficzna%20%20prezentacja%20wynik%F3w_2010_2.pdf, dostęp: 07.08.2014 r.
25. <http://www.nauka.gov.pl/system-pomocy-materialnej/pomoc-materialna-dla-studentow-w-roku-akademickim-2013-2014.html>, dostęp: 06.08.2014 r.
26. http://www.perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=809:15-lat-pwsz-wygrane-szansy-bariery-rozwoju&catid=87&Itemid=231, dostęp: 08.08.2014 r.
27. http://www.perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=1672:-dobrowolne-praktyki-szansa-na-zawodowa-przyszlosc&catid=80&Itemid=226, dostęp: 08.08.2014 r.
28. <http://www.nauka.gov.pl/aktualnosci-ministerstwo/program-rozwoju-kompetencji-zastapi-kierunki-zamawiane.html>, dostęp: 05.08.2014 r.
29. <http://www.wiking.edu.pl/article.php?id=269>, dostęp: 10.11.2013 r.
30. http://www.budownictwo.pswbp.pl/wp-content/uploads/2014/04/regulamin_stazu_2.pdf, dostęp: 13.08.2014 r.
31. <http://www.budownictwo.pswbp.pl>, dostęp: 05.08.2014 r.

Liczba znaków ze spacjami: 58080

Informacje o autorze

dr Dorota Karwacka

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

e-mail: d.karwacka@pswbp.pl